

Obsah

Seznam použitých zkratk	13
Úvod	16
1 Stáří a nemoc	17
1.1 Stárnutí	17
1.2 Stáří	17
1.3 Stáří a nemoc	18
1.3.1 Polymorbidita	18
1.3.2 Zvláštnosti klinického obrazu	18
2 Vyšetření geriatrického pacienta	20
2.1 Rozhovor s pacientem	20
2.2 Anamnéza	21
2.3 Fyzikální vyšetření	22
3 Funkční geriatrické vyšetření	25
3.1 Účel a význam vyšetření	26
3.2 Vlastní provádění funkčního vyšetření a volba vhodných testů	26
4 Farmakoterapie ve stáří	32
4.1 Nežádoucí účinky léků	32
4.2 Změny farmakokinetiky a farmakodynamiky ve stáří	34
4.2.1 Absorpce léků	34
4.2.2 Distribuce léků	34
4.2.3 Biotransformace léků	34
4.2.4 Eliminace léků	34
4.3 Interakce léčiv ve stáří	35
4.4 Ochota pacienta ke spolupráci při farmakoterapii	36
4.5 Několik rad pro účinnou spolupráci s pacientem	37
5 Rehabilitace v geriatrii	38
5.1 Rehabilitační potenciál starého nemocného	38
5.1.1 Vyšetření pacienta před zahájením rehabilitace	38
5.1.2 Volba nejvhodnějšího rehabilitačního postupu	38
5.1.3 Kde starého pacienta rehabilitovat	39

5.1.4	Monitorování a hodnocení efektu rehabilitace	39
5.2	Terapeutické postupy	39
5.2.1	Fyzická aktivita, cvičení, léčebná tělesná výchova	40
5.2.2	Fyzikální léčba	41
5.2.3	Ergoterapie	41
5.2.4	Rehabilitační a kompenzační pomůcky	42
5.2.5	Řečová rehabilitace - logopedie	43
5.2.6	Sociálně-psychologické aspekty geriatrické rehabilitace	44
6	Chirurgická intervence ve stáří	45
6.1	Riziko chirurgického výkonu ve vyšším věku	45
6.1.1	Celkové riziko - chirurgická mortalita	45
6.2	Předoperační vyšetření a zhodnocení rizika	46
6.2.1	Kardiovaskulární riziko	46
6.2.2	Riziko plicních komplikací	47
6.2.3	Stav výživy	48
6.2.4	Kognitivní funkce a soběstačnost, sociální zajištění	48
6.2.5	Laboratorní vyšetření	49
6.3	Minimalizace operačního rizika a pooperační péče	49
7	Preventivní strategie ve stáří	51
7.1	Cíle prevence v geriatricii	51
7.2	Primární prevence	52
7.3	Sekundární a terciární prevence	53
8	Inkontinence ve stáří	55
8.1	Inkontinence moči	55
8.1.1	Specifika inkontinence moči ve stáří	56
8.1.2	Jednotlivé typy inkontinence moči	57
8.2	Inkontinence stolice	60
9	Pády, poruchy chůze a mobility ve stáří	64
9.1	Epidemiologie	64
9.2	Důsledky pádů a imobility	64
9.3	Etiologie	65
9.4	Vyšetření pacienta	67
9.5	Prevence a léčba	68
10	Výživa ve stáří a její poruchy	70
10.1	Hodnocení stavu výživy	71

10.2	Obezita	73
10.3	Malnutrice	73
10.3.1	Etiologie malnutrice u starých osob	73
10.3.2	Diagnóza malnutrice	74
10.3.3	Proteino-energetická malnutrice	74
10.3.4	Léčba malnutrice	75
11	Delirium ve stáří	78
11.1	Definice deliria	78
11.2	Prevalence deliria	79
11.3	Etiopatogeneze delirantních stavů ve stáří	79
11.4	Klinický obraz, diagnóza a diferenciální diagnóza deliria	80
11.5	Prognóza deliria	83
11.6	Léčba delirií	83
12	Poruchy spánku ve stáří	88
12.1	Insomnie	88
12.2	Primární poruchy spánku	91
12.3	Léčba poruch spánku	92
13	Bolest a stáří	95
13.1	Obecné příčiny bolesti	95
13.2	Je bolest účelná?	95
13.3	Patogeneze bolesti	95
13.4	Hodnocení a klasifikace bolesti	96
13.5	Charakter bolesti	97
13.6	Lokalizace a šíření bolesti	97
13.7	Tolerance bolesti	97
13.8	Farmakologická léčba bolesti	98
13.8.1	Nenarkotická analgetika	98
13.8.2	Narkotická analgetika	99
13.8.3	Adjuvantní analgetická léčba	101
14	Dekubity - proleženiny	102
14.1	Definice dekubitů	102
14.2	Incidence a význam dekubitů	102
14.3	Etiopatogeneze dekubitů	102
14.4	Klinický obraz dekubitu	104
14.5	Komplikace dekubitů	105
14.6	Prevence vzniku dekubitů	105

14.7	Léčba dekubitů	107
15	Nejčastější choroby kardiovaskulárního systému ve stáří	109
15.1	Změny kardiovaskulárního systému ve stáří	109
15.2	Poznámky k anamnéze a fyzikálnímu vyšetření	109
15.3	Hypertenze	110
15.4	Poruchy srdečního rytmu	116
15.5	Nejdůležitější arytmie	117
15.5.1	Sinoatriální nemoc - sick-sinus-syndrom	117
15.5.2	Supraventrikulární arytmie	118
15.5.3	Komorové arytmie	119
15.6	Ischemická choroba srdeční	121
15.6.1	Angina pectoris	122
15.6.2	Infarkt myokardu	124
15.7	Městnavá srdeční slabost	126
15.8	Ischemická choroba dolních končetin	129
15.9	Aneuryzma břišní aorty	131
15.10	Hluboká žilní trombóza	132
15.11	Embolie do plicnice	134
16	Nejčastější choroby dýchacího systému ve stáří	136
16.1	Změny dýchacího systému ve stáří	136
16.2	Projevy respiračních chorob ve stáří	137
16.3	Chronická obstrukční plicní nemoc	138
16.4	Pneumonie - zánět plic	141
16.5	Tuberkulóza plic	142
16.6	Bronchogenní karcinom	143
17	Nejčastější choroby trávicího ústrojí ve stáří	145
17.1	Trávicí ústrojí ve stáří	145
17.2	Onemocnění horní části trávicího ústrojí	145
17.2.1	Polykací obtíže ve stáří	145
17.2.2	Achalazie	146
17.2.3	Rakovina jícnu	146
17.2.4	Gastroezofageální reflux	146
17.2.5	Hiátová hernie	147
17.2.6	Vředová choroba žaludku a duodena	147
17.3	Onemocnění tlustého střeva a konečníku ve stáří	149
17.3.1	Divertikulitida	149
17.3.2	Kolorektální karcinom	150

17.3.3	Hemoroidy a anální fisury	152
17.4	Zácpa a průjem	152
17.4.1	Defekace	152
17.4.2	Zácpa	153
17.4.3	Průjem	154
17.5	Onemocnění jater ve stáří	155
17.5.1	Virový zánět jater	156
17.5.2	Toxické poškození jater léky	156
17.5.3	Jaterní cirhózy	156
17.6	Onemocnění žlučníku, žlučových cest a pankreatu	157
17.6.1	Cholelitiáza	157
17.6.2	Karcinom žlučníku	157
17.6.3	Akutní pankreatitida	157
17.6.4	Karcinom pankreatu	157
18	Nefrologická a urologická problematika v geriatrici	158
18.1	Věkem podmíněné změny renálních funkcí	158
18.1.1	Pokles glomerulární filtrace s věkem	158
18.1.2	Snížení koncentrační schopnosti a změna tubulárních funkcí	158
18.2	Nespecifické renální symptomy	159
18.2.1	Hematurie	159
18.2.2	Proteinurie	159
18.2.3	Nykturie	160
18.3	Glomerulopatie	160
18.3.1	Glomerulonefritidy	160
18.3.2	Nefrotický syndrom	161
18.4	Tubulointersticiální nefritidy	162
18.5	Akutní selhání ledvin	163
18.6	Chronické selhání ledvin	164
18.7	Infekce ledvin a vývodných močových cest	165
18.8	Benigní hypertrofie prostaty	168
19	Endokrinologie a stáří	171
19.1	Štítná žláza	172
19.1.1	Hypotyreóza	173
19.1.2	Hypertyreóza - tyreotoxikóza	174
19.2	Diabetes mellitus	174
19.3	Komplikace diabetu	178
19.3.1	Hypoglykemie	178
19.3.2	Nonketoacidotické hyperglykemické - hyperosmolární kóma	179

19.3.3	Diabetická nefropatie	179
19.3.4	Diabetická neuropatie	179
19.3.5	Diabetická retinopatie	180
19.3.6	Diabetická noha	180
20	Nejčastější choroby krve a krvetvorného systému ve stáří	181
20.1	Krvetvorba a stáří	181
20.2	Anémie ve stáří	182
20.2.1	Anémie z nedostatku železa	183
20.2.2	Anémie u chronických (zánětlivých) onemocnění	184
20.2.3	Anémie z malnutrice	184
20.2.4	Anémie z nedostatku vitamínu B ₁₂ - perniciózní	184
20.2.5	Anémie z nedostatku kyseliny listové	185
20.3	Leukemie ve stáří	185
20.3.1	Akutní leukemie	185
20.3.2	Chronická lymfatická leukemie	186
20.3.3	Makroglobulinemie	186
20.3.4	Chronická myeloidní leukemie	186
20.3.5	Mnohotný myelom	187
20.4	Maligní lymfomy	187
20.4.1	Hodgkinova choroba - lymfogranulom	187
20.5	Myelodysplastický syndrom	187
20.6	Myeloproliferativní choroby	188
21	Nemoci pohybového ústrojí ve stáří	189
21.1	Osteoporóza	189
21.2	Osteomalacie	196
21.3	Osteoartróza	198
21.4	Syndrom bolestivého ramene	200
21.5	Revmatoidní artritida	202
21.6	Polymyalgia rheumatica	203
21.7	Léčba nesteroidními antirevmatiky ve stáří	204
21.7.1	Obecné zásady léčby	205
21.7.2	Nežádoucí účinky nesteroidních antirevmatik	205
21.7.3	Rozdělení a dávkování nesteroidních antirevmatik	207
22	Neurologická onemocnění ve stáří	208
22.1	Stárnutí nervového systému	208
22.2	Změny objektivního neurologického nálezu ve vyšším věku	208
22.3	Cévní onemocnění mozku, cévní mozková příhoda	209

22.3.1	Ischemická mozková příhoda	211
22.3.2	Mozková hemoragie	217
22.3.3	Chronický subdurální hematom	219
22.4	Parkinsonova choroba a sekundární parkinsonský syndrom	220
22.5	Diferenciální diagnóza tremoru	223
22.6	Chronické polyneuropatie	225
23	Nejčastější psychiatrické syndromy ve stáří	227
23.1	Depresivní syndrom	227
23.2	Úzkostné stavy, anxieta	235
23.3	Dementní syndrom	239
23.4	Paranoidní syndrom ve stáří	249
24	Poruchy sluchu a zraku ve stáří	251
24.1	Poruchy sluchu ve stáří	251
24.1.1	Anatomicko-fyziologické poznámky	251
24.1.2	Presbyakuze	251
24.1.3	Hodnocení sluchu	252
24.1.4	Léčba poruch sluchu	252
24.1.5	Rehabilitace sluchu	252
24.2	Poruchy zraku ve stáří	253
24.2.1	Stárnoucí oko	253
24.2.2	Presbyopie	254
24.2.3	Poruchy postavení víček	254
24.2.4	Šedý zákal - katarakta	254
24.2.5	Senilní makulární degenerace	255
24.2.6	Glaukom otevřeného úhlu (chronický prostý glaukom)	255
25	Vybrané problémy dermatologie ve stáří	257
25.1	Věkem podmíněné kožní změny	257
25.2	Nejčastější kožní onemocnění	257
25.2.1	Xeróza (asteatotická dermatitida)	257
25.2.2	Pruritus	258
25.2.3	Kožní infekce	258
25.2.4	Dermatitidy	260
25.2.5	Polékové kožní reakce	260
25.2.6	Varikózní komplex a bércový vřed	261
25.2.7	Kožní nádory	261
26	Demografie stáří	264

ES	extrasystola
FEV ₁	forsírovaný expirační objem za 1 sekundu
FSH	folikuly stimulující hormon
FVC	forsírovaná vitální kapacita
GABA	kyselina gama-aminomáselná

27 Zdravotní stav staré populace	268
28 Struktura a organizace geriatrických zdravotních a sociálních služeb v ČR a jejich využívání	272
28.1 Primární a ambulantní péče, domácí péče a pečovatelská služba	273
28.2 Intermediární péče	275
28.3 Nemocniční péče	276
28.4 Dlouhodobá péče: terénní a ústavní služby	277
29 Thanatologické problémy v geriatrii	280
29.1 Symptomatická léčba	281
29.2 Úloha lékaře po úmrtí pacienta	282
Literatura	283
Rejstřík	289